

Hemşirelik Öğrencilerinin Ders Çalışma Yaklaşımları

Nursing Students' Approaches to Learning and Studying

(Araştırma)

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi (2015) 59–69

Selda ARSLAN*, Burcu CEYLAN*, Deniz KOÇOĞLU*
*Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik, KONYA, Türkiye

Bu çalışma Xth FINE International Conference 24 - 26 September 2014 – France'da sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Geliş Tarihi: 07 Kasım 2014

Kabul Tarihi: 15 Temmuz 2015

ÖZ

Amaç: Bu araştırma bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencilerinin ders çalışma yaklaşımlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan araştırma, bir Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde okuyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 458 öğrenci ile yapılmıştır. Veriler sınıf ortamında Bilgi Formu ve Ders Çalışma Yaklaşımları Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS v.20 paket programından yararlanılmış sayı, yüzdellik, t testi ve varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin ders çalışma yaklaşımları değerlendirildiğinde yüzeysel strateji puanlarının derin strateji puanlarından, derin motivasyon puanlarının ise yüzeysel motivasyon puanlarından yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyete göre ders çalışma yaklaşımları değerlendirildiğinde, derin yaklaşımda bir farklılık bulunmazken yüzeysel yaklaşımda, erkeklerin puanı kız öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur (t: -4.516, p: 0.000). Öğrencilerin sınıf düzeyine göre ders çalışma yaklaşımları değerlendirildiğinde derin ve yüzeysel yaklaşım puanlarında anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin ağırlıklı olarak yüzeysel ders çalışma yaklaşımı kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilere derin yaklaşımı benimsemeleri konusunda rehberlik edilmesi gerektiği önerisi geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ders çalışma yaklaşımları, hemşirelik, hemşirelik öğrencisi

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to determine the learning and studying approaches of nursing students.

Method: This descriptive study was carried out with 458 Faculty of Health Sciences, Nursing department students. Data was collected in classroom environment with Data Sheet and

İletişim : seldayarali@hotmail.com

Learning and Studying Approaches Scale. Data was analyzed with frequency, percentage, t-test and analysis of variance tests in SPSS v.20 statistical program.

Results: Students' learning and studying approaches revealed that superficial strategy scores outweighed deep strategy scores, while deep motivation scores outweighed superficial motivation scores. There were no differences between sexes in deep approach whereas male students' mean scores were higher than female students' scores in superficial approach (t: 4.516, p: 0.000). A significant difference was found between class level and deep and superficial approach scores.

Conclusion: As a conclusion, it was found that nursing students mainly use superficial approach. Nursing students should be guided to adopt a deep approach as a learning and studying approach.

Key Words: Approaches to studying and learning, nursing, nursing students

GİRİŞ

Tüm bilimlerde ve teknolojideki hızlı değişim ve gelişimlere öğrencilerin ayak uydurarak, yaşam boyu öğrenmeye açık olması ve bu konuda öğrencilerin motive edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle mesleki eğitimde rehberliğin temel amaçlarından biri öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarının belirlenmesi ve öğrenciye öğrenmeyi öğretmek olmalıdır.¹ Mesleki bilginin edinilmesinde öğrencilerin öğrenme yaşantısına etkin şekilde katılımını sağlayarak kalıcı bilginin edinilmesi ve sonuçta beklenen mesleki performansın sağlanması önemlidir. Bundan dolayı akademisyenlerin öğrencilerin ders çalışma yaklaşımlarının farkında olması gerekir.

Bireylerin öğrenme işini gerçekleştirirken iki farklı şekilde davrandıkları belirtilmiştir. **Derin yaklaşım;** öğrencinin üzerinde çalıştığı konuyu tüm boyutları ile anlamaya ve zihninde anlamlandırmaya çalıştığı, bilgiyi yeni bir forma dönüştürerek daha önceki bilgi ve deneyimleri ile bağdaştırabildiği ve neden sonuç ilişkisini kurabildiği yaklaşımdır. **Yüzeysel yaklaşım** ise öğrencinin başarısızlık korkusuyla bilgi ve düşünceleri pasif bir şekilde kabul ettiği, sadece sınavlarda gelebilecek bilgilere odaklandığı, amaç ya da stratejiler üzerinde düşünmeden, sorgulamadan ezberlemeye odaklandığı yaklaşım türüdür²⁻⁸. Derin ve yüzeysel yaklaşımın belirtilen özellikleri incelendiğinde; iyi bir öğretimin temel amacının, öğrencilerin ders çalışma sırasında derin yaklaşımı kullanmaya teşvik etmek, yüzeysel yaklaşımı kullanmalarını engellemeye çalışmak olduğu ortaya çıkmaktadır. Literatürde derin yaklaşım kullanan öğrencilerin öğrenme oranında anlamlı bir artış olduğu ve derin yaklaşımı kullananların yüzeysel yaklaşımı kullananlara göre daha yüksek akademik başarıya sahip olduğu gösterilmiştir^{4,5,7,9}.

Ders çalışma yaklaşımları öğrencilerin motivasyonları ve kullandıkları öğrenme stratejisi ile ilişkilidir. Motivasyon, öğrencilerin neden öğrenmeyi istediklerini belirtir ve motivasyonun düşük olması yüzeysel öğrenme yaklaşımını kullanmaya yönlerebilir. Strateji ise öğrencinin nerede, ne zaman ve nasıl öğrendiğini açıklar⁶. Öğrenciler, derslerinde başarılı olmak için çoğunlukla kendi stratejilerini kendileri belirler, bazen bu durum başarısızlıkla sonuçlanabilir. Doğru ders çalışma yaklaşımına sahip olmak öğrencide okul başarısının en önemli nedenleri arasında vurgulanmaktadır¹⁰.

Ders çalışma yaklaşımını etkileyen faktörler literatürde tanımlanmıştır. Bunlar, öğrencinin deneyimleri, kişisel özellikleri, motivasyonları^{1,6}, öğrenme ortamı, müfredat yoğunluğu¹¹ ve değerlendirme yöntemleri¹² olarak özetlenebilir. Belirtilen bu etmenler

öğrencilerin hangi ders çalışma yaklaşımlarını belirleyeceklerine, sonuçta akademik ve mesleki başarılarına yön vermektedir. Bu durum öğretim elemanlarına önemli sorumluluklar düşüğünü göstermektedir.

Hemşirelik eğitiminde karşılaşılan en büyük sorun artan öğrenci sayısıdır. Bu durumun eğitim sürecini etkilediği düşünüldüğünde öğretim elemanlarının, öğrencilerin bireysel öğrenmesini kolaylaştırmak ve akademik başarısızlığı azaltmak için ders çalışma yaklaşımlarını anlamaya ihtiyacı vardır. Ayrıca hemşirelik mesleğindeki sürekli değişim ve yenilikler düşünüldüğünde hemşirelik öğrencilerinin uygun niteliklere sahip olmasının çok önemli olduğu söylenebilir. Bu nedenle öğrencilerin eğitim yaşantılarını geliştirebilmeleri için nasıl öğrendiklerini, hangi ders çalışma yaklaşımını kullandıklarını ve bu yaklaşıma bulunduğu ortamın etkilerini anlamaya gereksinim vardır. Bu amaçla araştırma bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin ders çalışma yaklaşımlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada Yanıtı Aranılan Sorular:

1. Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin kullandığı ders çalışma yaklaşımları nedir?
2. Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerine göre ders çalışma yaklaşımları nasıldır?

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Tipi ve Yeri

Tanımlayıcı türde yapılan bu çalışma Orta Anadolu'da bir üniversitenin hemşirelik bölümünde yapılmıştır. Hemşirelik bölümünün akademik kadrosunda 5 öğretim üyesi, 7 öğretim görevlisi ve 15 araştırma görevlisi yer almaktadır. Bölümde son 5 yılda lisans öğrenci sayısında %77'lik bir artış meydana gelmiştir. Ortalama bir öğretim üyesi başına 137, öğretim görevlisi başına 98, araştırma görevlisi başına 46 öğrenci düşmektedir. Uygulamalı derslerde ise ünvandan bağımsız olarak durum değerlendirildiğinde ise klinik ortamda bir öğretim elemanına 18-24 arasında değişen sayıda öğrenciyi rehberlik etmesi beklenmektedir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde 2013-2014 Akademik yılı güz döneminde derslere devam eden 610 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmanın verileri 15-30 Aralık 2013 tarihleri arasında toplanmıştır. Evren küçük olduğu için örnek seçilmemiş tüm evren araştırmaya dahil edilmiştir. Veri toplama aşamasında okulda bulunan 458 öğrenci araştırmaya katılmayı kabul etmiştir. Dil sorunu yaşayabilmelerinden dolayı yabancı uyruklu öğrenciler, ders çalışma ortam ve olanakları bakımından benzerliği sağlamak amacı ile evli ve herhangi bir iş kolunda çalışan öğrenciler çalışma dışında bırakılmıştır.

Veri Toplama Araçları Araştırmada veriler tanıtıcı bilgi formu, Ders Çalışma Yaklaşımları Ölçeği ile toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür^(2,4,13-17) taranarak oluşturulmuş 16 sorudan oluşan bir formdur. Bilgi formu sorularında sınıf, yaş, cinsiyet, annenin öğrenim düzeyi, babanın öğrenim düzeyi, annenin çalışma durumu, babanın çalışma durumu, ailenin aylık gelir düzeyi, ekonomik durum değerlendirilmesi, aile yapısı, ailedeki birey sayısı, bitirilen orta öğretim, şu anda kaldığı yer, ders çalışmaya yardımcı ortam ve araç-gerece sahip olma durumu (bilgisayar, internet, kendine ait oda) ve burs alma durumu gibi sorular yer almıştır.

Ders Çalışma Yaklaşımları Ölçeği (DÇYÖ)

Biggs³ tarafından 1987 yılında 43 madde olarak geliştirilen ölçek, tekrarlı yapılan geçerlilik-güvenirlilik çalışmaları ve ölçeği kullanan araştırmacıların eleştirileri sonucu 20 madde olarak yeniden düzenlenmiştir. Ülkemizde ölçeğin 20 maddelik son halinin geçerlik ve güvenirlik çalışması Yılmaz ve Orhan¹⁸ tarafından 2011’de üniversite öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmaya göre ölçeğin derin ve yüzeysel yaklaşım olmak üzere 2 boyutu ve her boyutunda motivasyon ve strateji olmak üzere 2 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekteki maddelerin 10 tanesi derin yaklaşımı (derin motivasyonla ilgili 5 madde, derin strateji ile ilgili 5 madde) diğer 10 tanesi ise yüzeysel yaklaşımı (yüzeysel motivasyonla ilgili 5 madde, yüzeysel strateji ile ilgili 5 madde) ölçmeye yöneliktir. Ölçekte yer alan derin strateji ve derin motivasyon alt boyutlarının puanları toplanarak derin yaklaşım puanı elde edilmektedir. Yüzeysel yaklaşım puanlarının belirlenmesinde de yüzeysel strateji ve yüzeysel motivasyon alt puanları toplanmaktadır. Doğrulamalı faktör analizi sonuçlarına göre GFI:0.91, AGFI:0.89, CFI:0.87, RMR:0.08, SRMR:0.062, RMSEA: 0.57 olarak bulunmuş ve kabul edilebilir sınırlarda olduğu görülmüştür. Böylece ölçeğin ders çalışma yaklaşımını değerlendirmekte geçerli olduğu belirtilmiştir. Güvenirlik çalışmasında Cronbach alfa katsayı hesaplanmış derin yaklaşım boyutu için 0.79, yüzeysel yaklaşım boyutu için 0.73 bulunmuştur. Test tekrar test güvenirliliği ise derin yaklaşım boyutu için 0.86, yüzeysel yaklaşım boyutu içinse 0.81 bulunmuştur. Ölçeğin maddelerinin cevaplanmasında beşli likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Derin yaklaşım ve yüzeysel yaklaşımın her biri için alınabilecek puan aralığı 10 ile 50 arasında değişmektedir. Öğrencinin ders çalışma yaklaşımının hangi yaklaşımdan daha yüksek puan aldığına dayalı olarak belirlenmektedir. Bu çalışma için ölçeğin derin yaklaşım boyutu için alfa değeri 0.81; yüzeysel yaklaşım boyutu için 0.73 olarak elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın ön uygulaması aynı fakültede öğrenim gören 10 ebelik bölümü öğrencisinde yapılmıştır. Ön uygulama ile veri toplama araçlarının 20-25 dk. içerisinde uygulanabildiği, veri toplama araçlarında yer alan soruların anlaşılır olduğu ve elde edilen verilerin araştırmada istenen verileri toplamak için yeterli olduğu görülmüştür. Araştırmanın uygulanmasında veriler sınıf ortamında, araştırmacılar tarafından anket yöntemiyle toplanmıştır. Veriler Sağlık Bilimleri Fakültesinde Hemşirelik Bölümü 1. Sınıf öğrencilerine “Biyokimya” dersinde 2. Sınıflara “İç Hastalıkları Hemşireliği” dersinde, 3. Sınıflara “ Biyoistatistik” dersinde, 4. Sınıflara ise “Psikiyatri Hemşireliği” dersinde topluca uygulanmıştır. Uygulama sırasında ölçüm aracındaki yönerge tüm öğrencilere okunmuş ve her bir maddeyi doldurmaları istenmiştir. Öğrencilerin cevaplama süresi ortalama 20-25 dk sürmüştür..

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS 20 paket programından yararlanılmıştır. Veriler sayı, yüzde dağılımları, ortalama ve standart sapma olarak özetlenmiştir. Ders çalışma yaklaşımları ölçeği ile sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişki bağımsız gruplarda t testi ve tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Ayrıca öğrencilerin ders çalışma yaklaşım türlerine göre aldıkları puan ortalaması arasındaki fark bağımlı gruplarda t testi ile değerlendirilmiştir. Analizlerde normal dağılım değerlendirilmesi Kolmogorov Smirnov (KS) analiziyle yapılmış ve Skewness, Kurtosis değerlerine bakılmış. Bu değerlerin -1 ve +1 aralığında olduğu ya da KS analizinin p değerinin 0,05'den büyük olduğu durumlarında normal dağılım var kabul edilmiştir.

Çalışmanın **bağımsız değişkenlerini** sınıf, yaş, cinsiyet, annenin öğrenim düzeyi, babanın öğrenim düzeyi, annenin çalışma durumu, babanın çalışma durumu, ailenin aylık gelir düzeyi, ekonomik durumunu nasıl değerlendirdiği, aile yapısı, ailedeki birey sayısı, bitirilen orta öğretim, şu anda kaldığı yer, ders çalışmaya yardımcı ortam ve araç-gereçe sahip olma durumu ve burs alma durumu oluşturmuş, **bağımlı değişkeni** ise ders çalışma yaklaşımı oluşturmuştur. Sosyodemografik değişkenlere göre ders çalışma yaklaşımı arasında fark olup olmadığı değerlendirilirken ölçeğin derin ve yüzeysel yaklaşım alt boyutları kullanılmış ve bütüncül olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin hangi ders çalışma yaklaşımını daha öncelikli olarak benimsediklerinin belirlenmesinde ise derin yaklaşıma ait derin motivasyon ve derin strateji alt boyutlarının yüzeysel yaklaşıma ait yüzeysel motivasyon ve yüzeysel strateji alt boyutlarının karşılaştırılması sağlanmıştır.

Etik Konular

Araştırma için, Sağlık Bilimleri Fakültesinden kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılma gönüllülük esasına dayalı olduğundan araştırmaya katılmayı isteyen öğrencilerden sözel izinleri alınarak veriler toplanmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalaması 19.93 ± 1.57 olup ve %79.0'ı kız öğrencidir. Öğrencilerin %62.9'unun anne eğitim durumu ve %43.4'ünün baba eğitim durumu ilkökuldür. Ebeveynlerin çalışma durumu değerlendirildiğinde %10.7'sinin annesinin çalıştığı, %81.7'sinin babasının çalıştığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %81'inin algılanan ekonomik durumunun orta, %83'ünün aile yapısının çekirdek, %44.5'inin en uzun yaşadığı yerin şehir, %46.5'inin mezun olduğu okulun düz lise, %41.9'unun kaldığı yerin yurt, %76.9'unun ders çalışma ortamının uygun olduğu ve %62.9'unun herhangi bir burs almadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin ders çalışma yaklaşımları değerlendirildiğinde yüzeysel stratejileri (15.4 ± 3.5) puanlarının derin strateji (14.4 ± 3.3) puanlarından ($t = -4.20$, $p = 0.00$), derin motivasyon puanlarının (13.4 ± 3.5) ise yüzeysel motivasyon (12.1 ± 3.8) puanlarından yüksek olduğu bulunmuştur ($t = 4.47$, $p = 0.00$) (Tablo 2).

Öğrencilerin cinsiyete göre ders çalışma yaklaşımları değerlendirildiğinde, derin yaklaşımda bir farklılık bulunmazken yüzeysel yaklaşımda, erkeklerin puanı kız öğrencilerden daha yüksek olarak belirlenmiştir ($t: -4.516$, $p: 0.000$). Sınıf düzeyine göre ders çalışma yaklaşımları değerlendirildiğinde derin ve yüzeysel yaklaşım

Tablo 1. Öğrencilerin Bazı Sosyo demografik Özelliklere Göre Dağılımı (n:458)

Sosyodemografik Özellikler	Sayı	%
Ekonomik durumu algılama		
Kötü	30	6.6
Orta	371	81.0
İyi	57	12.4
Aile yapısı		
Çekirdek	380	83.0
Geniş	63	13.7
Parçalanmış	15	3.3
En uzun yaşadığı yer		
Köy	51	11.1
Kasaba	52	11.4
Şehir	204	44.5
Büyükşehir	151	33.0
Mezun olduğu okul		
Düz	213	46.5
SML	10	2.2
Anadolu	230	50.2
Fen	5	1.1
Şuan kaldığınız yer		
Aile	167	36.5
Yurt	192	41.9
Öğrenci evi	99	21.6
Ders çalışmaya uygun ortam		
Evet	352	76.9
Hayır	106	23.1
Burs alma durumu		
Evet	170	37.1
Hayır	288	62.9

puanlarında anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır. Derin yaklaşımda 2. sınıf öğrencilerinin puanlarının 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden yüksek olduğu, yüzeysel yaklaşımda ise farklılığı oluşturan grubun 1. sınıf öğrencileri olduğu belirlenmiş ve 1.sınıf öğrencilerinin puan ortalaması diğer sınıflardan yüksek bulunmuştur (Tablo 3). Anne çalışma durumuna göre ders çalışma yaklaşımları değerlendirildiğinde derin yaklaşımda fark bulunmazken annesi çalışmayanların yüzeysel yaklaşım puanının çalışanlardan yüksek olduğu bulunmuştur. Gelir durumu derin yaklaşımı etkileyen bir diğer faktördür. Ailesinin gelir düzeyi 1000 TL ve altı olan öğrencilerin derin yaklaşım puanı anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Derin yaklaşımı etkileyen bir diğer faktör aile yapısıdır, geniş ailede yaşayan öğrencilerin derin yaklaşım puanı çekirdek ailede yaşayan öğrencilere göre yüksektir. Mezun olunan okullara göre oluşturulan gruplarda yüzeysel yaklaşım puanları arasında fark bulunmuş ve mezuniyeti Anadolu+fen lisesi olan öğrencilerin yüzeysel yaklaşım puan ortalaması düz liseye giden öğrencilere göre yüksek bulunmuştur. Ayrıca ders çalışma ortamına sahip olmayan öğrencilerin olan öğrencilere göre yüzeysel yaklaşım puan ortalaması daha yüksektir (Tablo 3). Anne eğitimi, baba eğitimi, baba çalışma durumu, kaldığı yer ve burs alma durumu gibi değişkenlerin öğrencilerin çalışma yaklaşımlarını etkileyen faktörler olmadığı bulunmuştur.

Tablo 2: Öğrencilerin Ders Çalışma Yaklaşımları Puan Ortalamalarının Alt Boyutlara Göre Karşılaştırılması (n:458)

	$\bar{X} \pm SD$	Test
Derin strateji	14.41±3.39	t=-4.20
Yüzeysel strateji	15.42±3.56	p=0.00
Derin motivasyon	13.42±3.59	t=4.47
Yüzeysel motivasyon	12.17±3.85	p=0.00

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin ders çalışma yaklaşımlarının yurt dışı literatürde değerlendirildiği^{4,5,7,8,12,13,19,20} ancak ülkemizde öğrencilerin ders çalışma yaklaşımlarının değerlendirilmesi ile yeterince ilginin olmadığı söylenebilir. Bu araştırmanın amacı, yüksek öğretimde eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin ders çalışma yaklaşımlarını ve etkileyen faktörleri belirlemektir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şöyle yorumlanabilir:

Ders çalışma yaklaşımlarını incelenen çalışmada öğrencilerin derin ve yüzeysel çalışma puanları arasında anlamlı fark bulunmuş, motivasyon alanında derin motivasyon puanları strateji anlamında ise yüzeysel strateji puanları daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatür değerlendirildiğinde Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada ağırlıklı olarak derin yaklaşıma sahip oldukları¹⁴, Tıp ve Hukuk Fakültesi öğrencilerinin benzer şekilde derin yaklaşımı benimsedikleri belirtilmektedir²¹. Karşılaştırılmalı yapılan bir çalışmada¹⁵ sayısal bölümden gelen öğretmen adaylarının sözel bölümden gelen öğretmen adaylarına göre daha çok derin motivasyon ve derin stratejiye sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Diğer bir karşılaştırmalı çalışmada¹⁰ ise sağlık, sosyal, fen ve güzel sanatlar bölümleri arasında sağlık bilimleri alanındaki öğrencilerin derin yaklaşımı diğer alanlara göre daha düşük düzeyde tercih ettiğini bulunmuştur. Aynı çalışmada üniversiteler arası değerlendirme yapılmış yüzeysel yaklaşım puanlarının üniversitelere göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ülkeler arasında yapılan bir çalışmada Senemoğlu (2011) Türk ve Amerikan Eğitim Fakültesi öğrencilerini değerlendirmiş ve her iki öğrenci grubunun da derin yaklaşımı, yüzeysel yaklaşımdan anlamlı düzeyde daha çok tercih ettiklerini belirlemiştir¹⁶. Bu çalışmalarda ortaya çıkan farklılıkların öğrencilerin sayısal ve sözel alt yapılarındaki farklılıklar, öğrenci sayıları ve ders müfredatlarının yoğunluğu ile açıklanmıştır^{10,11,15}. Bu çalışmada öğrencilerin derin motivasyona sahip olmaları sayısal alandan gelmeleri, yüzeysel stratejiyi benimsemiş olmaları hemşirelik bölümlerinin öğrenci sayısının fazla olması ve ders yükünün yoğun olması ile açıklanabilir. Hemşirelik bölümünde yapılan bazı çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin derin yaklaşımı yüzeysel yaklaşıma göre daha fazla kullandıkları bulunmuşken^{4,7,8,13,19}, bir çalışmada yüzeysel yaklaşımın derin yaklaşıma göre yüksek olduğu bulunmuştur²⁰.

Çalışmada derin yaklaşımı etkileyen sosyo-demografik özellikler sınıf, gelir ve aile yapısı olarak belirlenmiştir. İkinci sınıfta öğrenim gören, geliri düşük olan ve geniş ailede yaşayan öğrencilerin derin yaklaşım puanlarının orta/yüksek gelire sahip olan ve çekirdek ailede yaşayanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Cinsiyet, anne/baba eğitimi, anne/baba çalışma durumu, ekonomik durum, mezun olunan okul,

Tablo 3. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Ders Çalışma Yaklaşımlarının Karşılaştırılması (n:458)

Sosyo-demografik Özellikler	Derin yaklaşım $\bar{X} \pm SD$	Yüzeysel yaklaşım $\bar{X} \pm SD$
Sınıf		
1	28.16±6.36	29.01±6.37
2	29.55±5.72	25.94±5.79
3	27.05±7.11	26.83±6.63
4	27.11±6.26	27.58±7.37
	F: 6.985 p: 0.000	F: 5.620 p: 0.000
Cinsiyet		
Kadın	27.67±6.45	26.88±6.53
Erkek	28.44±6.34	30.22±6.14
	t: -1,04 p: 0.297	t: -4.516 p: 0.000
Anne Eğitimi		
İlköğretim ve altı	27.90±6.58	27.27±6.66
Ortaöğretim ve üstü	27.62±5.98	28.49±6.31
	t: 0.409 p: 0.683	t: - 1.719 p: 0.08
Baba Eğitimi		
İlköğretim ve altı	28.37±6.81	27.60±6.25
Ortaöğretim ve üstü	27.36±6.05	27.56±6.88
	t: 1,68 p: 0.09	t: 0,074 p: 0.941
Anne Çalışma Durumu		
Çalışıyor	28.93±6.90	25.69±7.14
Çalışmıyor	27.70±6.37	27.80±6.49
	t: 1.268 p: 0.206	t: -2.130 p: 0.034
Baba Çalışma Durumu		
Çalışıyor	27.73±6.39	27.65±6.61
Çalışmıyor	28.27±6.62	27.26±6.55
	t: -0.704 p: 0.482	t: 0.492 p: 0.623
Ekonomik durumu algılama		
Kötü	27.93±8.05	27.86±7.27
Orta	27.81±6.26	27.56±6.44
İyi	27.96±6.71	27.56±7.29
	F: 0.17 p: 0.983	F: 0.03 p: 0.971
Gelir Durumu		
1000 ve altı	29.89±7.11	27.03±6.80
1000-2499	27.65±5.94	27.54±6.44
2500 ve üstü	25.80±6.55	28.43±6.86
	F: 9.396 p: 0.000	F: 0.980 p: 0.376
Aile yapısı		
Çekirdek	27.53± 6.51	27.54±6.56
Geniş	29.32±5.82	27.76±6.75
	t: -2.243 p: 0.025	t: -0.274 p: 0.785

Tablo 3. Devamı...

Sosyo-demografik Özellikler	Derin yaklaşım $\bar{X} \pm SD$	Yüzeysel yaklaşım $\bar{X} \pm SD$
Mezun olduğu okul Düz+SML Anadolu+Fen	28.38±6.41 27.32±6.42	26,87±6,63 28,25±6,49
	t: 1.763 p:0.079	t: -2.250 p:0.025
Şuan kaldığınız yer Aile Yurt Öğrenci evi	27.67±6.15 28.55±6.54 26.17±6.56	27.17±6.71 27.82±6.51 27.79±6.57
	F: 2.776 p:0.063	F:0.491 p:0.612
Ders çalışmaya uygun ortam Evet Hayır	27.97±6.50 27.37±6.18	27.21±6.55 28.81±6.61
	t:0.841 p:0.401	t: -2.197 p:0.029
Burs alma durumu Evet Hayır	27.87±6.35 27.81±6.49	27.18±6.52 27.81±6.63
	t: 0.082 p:0.935	t: -0.99 p: 0.318

kaldığı yer, uygun ders çalışma ortamı ve burs alma gibi değişkenlerin derin yaklaşımı etkilemediği görülmektedir. Yüzeysel yaklaşım içinse sınıf, cinsiyet, anne çalışma durumu, mezun olduğu okul, ders çalışmaya uygun ortama göre puanların anlamlı olarak değiştiği bulunmuş, anne/baba eğitimi, baba çalışma durumu, ekonomik durum algısı ve gelir durumuna göre ise yüzeysel yaklaşım puanları değişmemiştir. Literatürde öğrencilerin ders çalışma yaklaşımları çoğunlukla öğrenim hayatındaki unsurlarla değerlendirmiş, kişisel bazı özelliklere göre ders çalışma yaklaşımları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir yaklaşım daha az benimsenmiştir. Bu çalışmada ikinci sınıf öğrencilerinin derin yaklaşımlarının yüksek olduğu ve daha üst sınıflarda derin yaklaşım puanlarında bir azalma olduğu görülmüştür. Bunu destekler nitelikte ikinci sınıf öğrencilerinin yüzeysel yaklaşım puanlarının diğer sınıf düzeylerine göre düşük olduğu görülmüştür. Literatürde sınıf düzeyleriyle ilgili yapılan yorumlarda bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bazı çalışmalarda öğrencilerin eğitim sürecinin başında derin yaklaşımı daha fazla kullandıklarını, öğrenim süresi arttıkça yüzeysel yaklaşımı benimsedikleri belirtilirken^{13,16,20,21} bazı çalışmalarda da ters yönde bir etki olduğu vurgulanmaktadır^{10,14,22}. Bu durum hemşirelik eğitiminde ikinci sınıf öğrencilerinin mesleki bilgi içerikli derslerle karşılaşması ile yorumlanabilir. Bu çalışmada cinsiyet değişkenine göre ders çalışma yaklaşım puanlarında erkeklerin yüzeysel yaklaşım puanı kız öğrencilerde daha yüksek bulunmuş, ancak bu farklılığın derin yaklaşımda ortaya çıkmadığı saptanmıştır. Özgür ve Tosun (2012)'un çalışmasında bu çalışmayla benzer sonuçlara ulaşılmıştır¹⁴. Yazarlar bu sonucu toplumun kız ve erkek öğrencilere sağladığı olanaklar nedeniyle erkek öğrencilerin daha özgür olup, kendileri için daha az çaba harcamaları ile açıklamış; Altun (2013) ise bu durumu kız öğrencilerin

öğretmenlik mesleğine karşı motivasyonlarının cinsiyetlerinden dolayı yüksek olmasıyla açıklamıştır¹⁵. Hemşirelik mesleği hem toplum tarafından hem de öğrenciler tarafından kadın mesleği olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle kız öğrenciler öğrenme istekliliği ve duyarlılığı açısından erkek öğrencilere kıyasla pozitif bir özellik kazanmış olabilirler. Bu tutumda kız öğrencilerin yüzeysel yaklaşımdan kaçınmaları için artı bir özellik olarak kabul edilebilir. Erkek öğrenciler için, erkeklerin hemşirelik mesleğini benimsemeleri ile ilgili yaşadıkları bazı sorunlar öğrenme sürecinde yüzeysel yaklaşımı takip etme olasılığı yönünde yorumlanabilir. Mesleklerden bağımsız olarak yapılan genel bir değerlendirmede yüksek öğretimdeki kız öğrencilerinin başarı oranının yüksek, daha disiplinli ve daha motivasyon sahibi oldukları vurgulanmaktadır^{16,17}.

Derin yaklaşımı olumlu etkileyen diğer özellikler ise düşük gelir ve geniş ailede yaşamak olarak bulunmuştur. Literatür bu konuda nedenleri ortaya çıkarabilecek bulgu sunmamaktadır. Ancak ülkemiz özelinde düşündüğümüzde sosyoekonomik yönden dezavantajlı olan grupların bu dezavantajlı durumlarıyla baş etme yöntemlerinden bir tanesi de iyi bir eğitim alma istekleri olduğu yönünde bir çıkarım yapılabilir. Bu nedenle bu öğrenciler öğrenme süreçleriyle ilgili motivasyonları yüksek ve derinlemesine yaklaşımı benimsemiş olabilirler. Öğrencilerin yüzeysel ders çalışma alışkanlığına yönelen ve müdahale edilebilir özelliklerden bir tanesi de uygun çalışma ortamının bulunmamasıdır. Öğrencilerin motive olup, derin çalışmaya yönelmelerinde kendilerine ait bir çalışma ortamının bulunması önemli bir uyarıcı ve öğrenci için bir fırsat oluşturabilir. Annesi çalışmayan öğrencilerde yüzeysel yaklaşım puanının yüksek çıkması, ailenin ekonomik durumuyla ilişkilendirilebilir ve daha önce yapılan yorumlarla açıklanabilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonucunda hemşirelik öğrencilerinin ders çalışma yaklaşımlarında ağırlıklı olarak yüzeysel yaklaşımı kullandıkları ve derin motivasyon puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelik bölümü öğretim elemanlarının öğrencilerin tercih ettikleri çalışma yaklaşımlarını ve değerlendirme yöntemlerini belirleyip derin yaklaşımı teşvik eden farklı yöntemleri kullanmaları ve çalışmanın farklı üniversitedeki hemşirelik bölümlerinde tekrar yapılması, tekrarlanırken okulun eğitim programı, öğretim stratejileri ve kullanılan eğitim yöntemlerinin dikkate alınması önerilmektedir. Hemşirelik öğrencileri üzerinde stratejik yaklaşımı da değerlendiren çalışmalar yapılması yapılabilecek diğer bir öneridir.

KAYNAKLAR

1. Khomeiran RT, Yekta ZP, Kiger AM, Ahmadi F. Professional competence: Factors described by nurses as influencing their development. *Int Nurs Rev* 2006; 53: 66-72.
2. Cowman S. The approaches to learning of student nurses in the Republic of Ireland and Northern Ireland. *J Adv Nurs* 1998; 28 (4): 899-910.
3. Biggs JB. Student Approaches to Learning and Studying. Australian Council for Educational Research 1987; 8-26.

4. Mansouri P, Slotani F, Rahemi Sh, Moosavi-Nasab M, Ayatollahi AR. Nursing and midwifery baccalaureate students' approaches to study and learning at Fatemeh School of Nursing, Shiraz University of Medical Sciences. *J Med Educ* 2004; 6(1): 89-94.
5. Snelgrove SR. Approaches to learning of student nurses. *Nurse Educ Today* 2004; 24: 605-614.
6. Baeten M, Kyndt E, Struyven K, Dochy F. Using student-centred learning environments to stimulate deep approaches to learning: Factors encouraging or discouraging their effectiveness. *Educational Research Review* 2010; 5(3): 243-260.
7. D'Sa JL. Nursing Students' Approaches To Learning And Studying: A Cross-Sectional Study In An Indian Setting. *Int J Cur Res Rev* 2013; 5(3): 47-53.
8. Sabzevari S, Abbaszade A, Borhani F. The Assessment Methods and Learning Approaches in Nursing Students of Kerman University of Medical Sciences in Iran. *Creative Education* 2013; 4(2): 160-164.
9. Cope C, Staehr L. Improving Students' Learning Approaches Through Intervention in an Information Systems Learning Environment, *Studies in Higher Education* 2005; 30(2): 181-198.
10. Ekinci N. Üniversite öğrencilerinin öğrenme yaklaşımları. *Eğitim ve Bilim* 2009 34(151): 74-88.
11. Entwistle N, McCune V, Hounsell J. *Approaches to Studying and Perceptions of University Teaching-Learning Environments: Concepts, Measures and Preliminary Findings*, Universities of Edinburgh, Coventry and Durham: Enhancing Teaching-Learning Environments in Undergraduate Courses (ETL) Project, 2002 Occasional Report No. 1 [Online]. URL: <http://www.ed.ac.uk/etl/publications.html>. (Accessed 2014 February 16).
12. Leung SF, Mok E, Wong D. The impact of assessment methods on the learning of nursing students. *Nurse Educ Today* 2008; 28: 711-719.
13. McKee G, Patterson A, Fleming S, Huntley-Moore S. Nursing and medical students approaches to learning and studying: a longitudinal study. URL: [http://ocs.aishe.org/index.php/international/2009/paper/viewDownloadInterstitial/129/47.\(14/02/2014\)](http://ocs.aishe.org/index.php/international/2009/paper/viewDownloadInterstitial/129/47.(14/02/2014))
14. Özgür H, Tosun N. Öğretmen Adaylarının Derin ve Yüzeysel Öğrenme Yaklaşımlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2012; 12(24): 113-115.
15. Altun S. Öğretmen Adaylarının Ders Çalışma Yaklaşımlarının Üniversite Türüne, Öğrenim Görülen Alana Ve Cinsiyete Göre İncelenmesi. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2013; 2(2): 227-233.
16. Senemoğlu N, Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımları ve Çalışma Becerileri. *Eğitim ve Bilim* 2011; 36(160): 65-80.
17. Richardson JTE. Gender differences in responses to the approaches to studying inventory. *Studies in Higher Education* 1993; 18(1): 3-13.
18. Yılmaz BM, Orhan F. Ders Çalışma Yaklaşımları Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Bilim* 2011; 36: 159.
19. Mansouri P, Soltani F, Rahemi S, Nasab MM, Ayatollahi AR, Nekooeian AA, Nursing and midwifery students' approaches to study and learning. *J Adv Nurs* 2006; 54(3): 351-8.
20. Fleming S, McKee G, Huntley-Moore S. Proceedings of the 9th Annual Interdisciplinary Research Conference Transforming Healthcare through Research, Education & Technology; 2008 [Online]. Nov 5-7; Dublin, Ireland. URL: <http://www.nursing-midwifery.tcd.ie/assets/events-conference/doc-2008/2008-conference-proceedings.pdf> (Accessed 2014 February 16)
21. Cebeci S, Dane S, Kaya M, Yigitoglu R. Medical students' approaches to learning and study skills. *Procedia Soc Behav Sci* 2013; 93: 732-736.
22. Ozan C, Çiftçi M. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımları Tercihleri ve Öğrenmeye İlişkin Algılarının İncelenmesi. *PEGEGOG* 2013; 3(1):55-66.